

**Фінансування охорони здоров'я в Україні під час повномасштабної
війни та прогноз на післявоєнний період**

Ромашка Сергій

аспірант спеціальності 051 Економіка, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Запоріжжя, Україна,
<https://orcid.org/0009-0006-4868-4124>

Прийнято: 10.02.2025 | Опубліковано: 25.02.2025

***Анотація.** У статті нами досліджується сучасний стан фінансування галузі охорони здоров'я в Україні під час триваючого конфлікту з Росією та надається прогноз на післявоєнний період. Також визначаються ключові тенденції, виклики та стратегії, реалізовані для підвищення фінансової стійкості та ефективності системи охорони здоров'я. У статті проаналізовані фінансові потреби для відновлення України, які оцінюються більш ніж у 750 мільярдів доларів США, та критичну роль міжнародних фінансових організацій і двосторонніх угод у наданні необхідного фінансування. Незважаючи на значну міжнародну підтримку, виклики, такі як фінансова нестабільність, корупція та неефективне використання ресурсів, перешкоджають ефективному фінансуванню охорони здоров'я. У статті обґрунтовується потенціал державно-приватних партнерств (ДПП) як стратегія для мобілізації додаткових ресурсів і покращення надання послуг. В результаті дослідження ми акцентуємо важливість всебічних реформ, міжнародного співробітництва та використання ДПП для побудови*

стійкої системи охорони здоров'я, здатної задовольнити потреби населення України під час та після конфлікту.

Ключові слова: фінансування охорони здоров'я, післявоєнне відновлення, державно-приватні партнерства (ДПП), міжнародна підтримка, фінансова стабільність, інфраструктура охорони здоров'я.

Health financing progress in ukraine during full-scale war and forecast for post-war period

Serhii Romashka

PhD student of specialty 051 Economics, Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, <https://orcid.org/0009-0006-4868-4124>

Abstract. *This article aims to review the progress of health financing in Ukraine during the ongoing conflict with Russia and provide a forecast for the post-war period. It aims to identify key trends, challenges, and strategies implemented to enhance the financial sustainability and effectiveness of the healthcare system.*

The study employs a comprehensive analysis of existing literature, reports, and statistical data related to health financing in Ukraine. It examines the roles of international financial organizations, bilateral agreements, and public-private partnerships (PPPs) in addressing financial needs and challenges.

The analysis reveals that Ukraine's recovery will require immense financial resources, estimated at over 750 billion US dollars. International financial organizations and bilateral agreements have played critical roles in providing necessary funding. However, financial instability, corruption, and inefficient resource use remain significant challenges. Moreover, addressing these issues will demand robust governance and transparency. The potential of PPPs as a strategy to mobilize additional resources and improve service delivery is discussed, highlighting their importance for building a resilient healthcare system.

This study provides an in-depth analysis of the financial mechanisms and international support systems that have been critical during the conflict and offers a detailed forecast for post-war health financing in Ukraine. It emphasizes the need for comprehensive reforms, international cooperation, and leveraging PPPs to ensure a sustainable healthcare system.

The findings of this study underscore the importance of strategic financial planning and the utilization of international support to rebuild Ukraine's healthcare infrastructure. Policymakers and healthcare administrators can use the insights provided to design effective strategies for mobilizing resources, implementing reforms, and enhancing the overall efficiency of the healthcare system during and after the conflict.

Keywords: *health financing, post-war recovery, public-private partnerships (PPPs), international support, financial stability, healthcare infrastructure.*

Постановка проблеми. Фінансування охорони здоров'я є гострим питанням системи, необхідним для надання всебічної, доступної, орієнтованої на громаду допомоги, що відповідає більшості потреб у здоров'ї. В Україні еволюція фінансування охорони здоров'я була обумовлена різними економічними, політичними та соціальними факторами [13, с. 4305–4314]. Країна стикалася з значними викликами, включаючи фінансову нестабільність, корупцію та наслідки триваючого конфлікту з Росією, які вплинули на здатність ефективно фінансувати та керувати медичними послугами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питань фінансування галузі охорони здоров'я займалися вітчизняні вчені економісти та медики. Лисяк Л. та Качула С. (2023) підкреслюють важливість державно-приватних партнерств (ДПП) для розвитку стратегічних цілей територій в Україні. У своїй роботі вони розглядають механізми фінансування ДПП та їхній вплив на економічний розвиток. Автори стверджують, що ефективне використання ДПП може значно підвищити якість та доступність медичних

послуг, залучаючи нові технології та управлінські практики з приватного сектору [1, с. 65].

Філіпова Н., Гончаренко І., Марченко О. та ін. (2020) досліджують тенденції та виклики у фінансуванні системи охорони здоров'я України під час пандемії COVID-19. Вони аналізують перехід до прямого відшкодування медичних витрат, використовуючи дані зі Системи моніторингу реагування на здоров'я ВООЗ та Національної служби здоров'я України. Автори також проводять аналіз зв'язків між показниками фінансування та рівнями захворюваності і смертності в регіонах.

Трещов М. (2023) аналізує фінансові потреби для післявоєнного відновлення та реконструкції в Україні, які оцінюються у понад 750 мільярдів доларів США. Він наголошує на важливості багаторівневого підходу до фінансування, що включає міжнародну підтримку, двосторонні угоди та власні зусилля уряду. Дослідження підкреслює необхідність значних та стійких інвестицій для відновлення інфраструктури та стабілізації економіки [2, с. 20].

Герасимова О.Л. (2023) звертає увагу на синхронізацію процесів залучення інвестицій для економічного відновлення України. Вона аналізує поточні виклики, включаючи фінансову нестабільність та корупцію, та пропонує шляхи їх подолання через зміцнення регуляторної бази та підвищення прозорості державних закупівель. Авторка підкреслює важливість міжнародного співробітництва для успішної реалізації відновлювальних проектів [3, с. 115].

Zdeněk Rod (2023) – розглядає дорожню карту процесів реконструкції в Україні після війни та наголошує на важливості міжнародної співпраці у відновленні системи охорони здоров'я України. Автор акцентує увагу на нестачі ресурсів і пропонує шляхи для мобілізації фінансування через інноваційні партнерства [10, с. 194].

Кравченко О. та співавтори (2023) аналізують підходи до фінансування охорони здоров'я в інших країнах після конфліктів. Автори пропонують стратегії для України, що ґрунтуються на міжнародному досвіді [11, с.4].

Попередні роботи акцентували увагу на важливості державно-приватного партнерства у фінансуванні охорони здоров'я, проте можливе подальше дослідження питання прозорості та ефективності використання залучених ресурсів. Герасимова О.Л. (2023) вказувала на проблему корупції та відсутність чітких механізмів контролю за витратами у сфері охорони здоров'я. Наша стаття зосереджується на вирішенні цих питань через розробку інтегрованої системи моніторингу та підвищення відповідальності учасників фінансових процесів. Також важливим аспектом є пошук шляхів для забезпечення довгострокової фінансової стабільності системи охорони здоров'я в Україні, що в попередніх дослідженнях висвітлено лише частково.

Серед аспектів загальної проблеми, які залишаються невирішеними, можна виділити недостатню інтеграцію міжнародного досвіду у практики фінансування охорони здоров'я в Україні. Зокрема, питання адаптації найкращих практик інших країн до умов тривалої війни та економічної нестабільності залишається відкритим. Крім того, попри значну увагу до державно-приватного партнерства, необхідно розробити чіткіші регуляторні рамки, які б забезпечували прозорість та справедливий розподіл ризиків і вигод. Ця стаття робить внесок у вирішення цих питань, пропонуючи конкретні механізми інтеграції міжнародного досвіду та рекомендації щодо вдосконалення нормативної бази для ефективної реалізації партнерств.

Мета статті. Метою дослідження є визначення шляхів фінансування охорони здоров'я в Україні під час війни та прогноз на післявоєнний період, визначення ключових тенденцій, викликів і стратегій, які були реалізовані для підвищення фінансової стійкості та ефективності системи охорони здоров'я. Дослідження спрямоване на надання всебічного аналізу поточного стану фінансування охорони здоров'я, ролі міжнародної підтримки та потенціалу державно-приватних партнерств (ДПП) у подоланні поточних викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Фінансові потреби та джерела

Фінансові потреби для відновлення системи охорони здоров'я України після війни є значними, оскільки вони включають реконструкцію медичної інфраструктури та забезпечення доступу до медичних послуг для населення. Відповідно до Плану відновлення України, значна частина фінансування повинна бути спрямована на відновлення лікарень, забезпечення обладнанням та медикаментами, а також модернізацію системи охорони здоров'я. Масштаб цих потреб підкреслює необхідність стійких інвестицій у медичну галузь [2, с. 20].

Міжнародні фінансові організації відіграють ключову роль у фінансуванні системи охорони здоров'я України. Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк забезпечують фінансування, яке спрямовується на підтримку медичних установ та забезпечення стабільного надання медичних послуг. Їхня підтримка була вирішальною для стабілізації фінансування охорони здоров'я під час конфлікту, що дозволяє продовжувати надання основних послуг і розпочати відновлювальні проєкти в медичній сфері [3, с. 116].

Крім багатосторонньої допомоги, двосторонні угоди з такими країнами, як США, Канада та Німеччина, суттєво підтримали фінансування охорони здоров'я через гранти та кредити. Ці угоди забезпечують додаткові ресурси для модернізації медичних установ, закупівлі медичного обладнання та розвитку програм охорони здоров'я, що є критично важливими для подолання наслідків війни [3, с. 116].

Для повного розуміння фінансових потреб системи охорони здоров'я та джерел фінансування важливо розглянути багаторівневий підхід до фінансування медичних послуг. Національний уряд розробив План відновлення охорони здоров'я, який визначає пріоритети відновлення медичних установ, забезпечення медичним обладнанням і медикаментами, а також стабілізацію системи охорони здоров'я для довгострокової стійкості.

Оцінені фінансові потреби включають відновлення інфраструктури охорони здоров'я, що постраждала від конфлікту, та довгострокові інвестиції, необхідні для забезпечення доступу населення до медичних послуг [2, с. 21].

Міжнародні фінансові організації не тільки надавали фінансування для відновлення медичних установ, але й технічну допомогу та консультації, спрямовані на покращення управління фінансами в медичній сфері. Вони допомагали Україні розробляти прозорі системи управління фінансами, забезпечувати підзвітність використання коштів та нарощувати інституційну спроможність для реалізації великих проектів у сфері охорони здоров'я. Така координація між міжнародними організаціями та урядом України була критично важливою для ефективного використання ресурсів у медичній галузі [4, с. 262].

Виклики у фінансуванні охорони здоров'я

Незважаючи на значну міжнародну підтримку, Україна стикається з численними викликами у фінансуванні системи охорони здоров'я. Фінансова нестабільність залишається основною перешкодою. Триваючий конфлікт з Росією посилив економічну нестабільність, що ускладнює забезпечення постійного фінансування для охорони здоров'я. Ця нестабільність впливає на здатність уряду планувати та розподіляти ресурси ефективно [3, с. 115].

У 2024 році бюджет охорони здоров'я України становить 201,7 млрд грн, що на 13,1% більше порівняно з 2023 роком, коли було виділено 178,4 млрд грн. Основна частина коштів спрямована на Програму медичних гарантій, яка отримала 158,8 млрд грн, що на 11,2% більше, ніж у попередньому році. Бюджет спрямований на розширення медичних послуг, включаючи нові програми з репродуктивного здоров'я та післятрансплантаційної допомоги. Попри збільшення фінансування, витрати на охорону здоров'я залишаються нижчими за 3% ВВП.

У 2024 році Програма медичних гарантій отримала фінансування у розмірі 158,8 млрд грн, що на 11,2% більше порівняно з 2023 роком. Програма забезпечує державні гарантії на надання медичних послуг, включаючи

первинну, спеціалізовану, екстрену та паліативну допомогу. Збільшене фінансування спрямоване на розширення доступу до важливих послуг, зокрема репродуктивного здоров'я та післятрансплантаційної допомоги. Однак, попри збільшення, є занепокоєння щодо достатності коштів через зростаючі потреби системи охорони здоров'я в умовах війни.

Інша критична проблема - неефективне використання ресурсів. Часто відсутня координація між різними державними структурами, що призводить до фрагментованого та неефективного використання наявних коштів [5, с. 22].

Фінансова нестабільність є багатогранною проблемою в Україні. Конфлікт порушив економічну діяльність, що призвело до зниження ВВП та збільшення фіскальних дефіцитів. Цей економічний спад ускладнює бюджет уряду, знижуючи його здатність фінансувати основні послуги, включаючи охорону здоров'я [12, с. 11602]. Волатильність національної валюти та інфляційні тиски додатково ускладнюють фінансовий ландшафт, ускладнюючи підтримку стабільних і передбачуваних потоків фінансування для охорони здоров'я [5, с. 23].

Крім того, триваючий конфлікт завдав руйнівного впливу на інфраструктуру охорони здоров'я. Багато лікарень та клінік було пошкоджено або зруйновано, а медичні працівники були переміщені або поранені. Потреба у медичних засобах та послугах у постраждалих від конфлікту районах зростає, що створює додатковий тиск на вже напружену систему охорони здоров'я. Уряд стикається з подвійним викликом надання негайної гуманітарної допомоги при плануванні довгострокового відновлення та реконструкції [3, с. 116].

Для вирішення цих викликів Україні необхідно впровадити всебічні реформи, що підвищують фінансову стабільність, покращують розподіл ресурсів та знижують рівень корупції. Це включає зміцнення регуляторної бази, підвищення прозорості та підзвітності в державних закупівлях та сприяння конкурентному середовищу, що заохочує участь приватного сектору. Крім того, необхідні цілеспрямовані інвестиції в інфраструктуру

охорони здоров'я, особливо у постраждалих від конфлікту районах, щоб забезпечити всім громадянам доступ до необхідних медичних послуг [3, с. 117].

Роль державно-приватних партнерств

Державно-приватні партнерства (ДПП) були визначені як перспективна стратегія для вирішення деяких проблем у фінансуванні охорони здоров'я. Використовуючи сильні сторони як державного, так і приватного секторів, ДПП можуть підвищити ефективність та результативність надання медичних послуг [1, с. 65].

Теоретичні основи ДПП підкреслюють важливість спільних цілей та взаємних вигод. У контексті охорони здоров'я в Україні ДПП можуть стати механізмом мобілізації додаткових ресурсів, покращення надання послуг та стимулювання інновацій. Наприклад, участь приватного сектору може залучити нові технології та управлінські практики, що підвищують якість та ефективність медичних послуг [1, с. 66].

Для ефективної активації ДПП необхідно встановити чіткі регуляторні рамки та стимули, які заохочують участь приватного сектору. Це включає забезпечення прозорості, підзвітності та справедливого розподілу ризиків та вигод. Успішні ДПП у сфері охорони здоров'я також можуть зміцнити довіру та підтримку суспільства, що є важливими для сталості таких ініціатив [1, с. 67].

Активація ДПП включає кілька ключових кроків. По-перше, уряд повинен створити сприятливе середовище, яке сприяє інвестиціям приватного сектору. Це включає встановлення правових та регуляторних рамок, які захищають права інвесторів, забезпечення прозорості та передбачуваної політики та надання фінансових стимулів, таких як податкові пільги та субсидії. По-друге, уряд повинен ідентифікувати та пріоритизувати проекти, які підходять для ДПП. Це вимагає ретельної оцінки потреб у сфері охорони здоров'я та потенціалу для участі приватного сектору [1, с. 66].

По-третє, уряд повинен розробити чіткі інструкції для впровадження та управління проектами ДПП. Це включає встановлення стандартів продуктивності, визначення ролей та відповідальності, та створення механізмів моніторингу та оцінки. Ефективна комунікація та співпраця між державним і приватним секторами також є ключовими для успіху ДПП. Це передбачає побудову партнерств на основі довіри та взаємної поваги, стимулювання відкритого діалогу та вирішення будь-яких конфліктів або викликів, що виникають під час процесу впровадження [1, с. 67].

Кілька успішних ДПП у сфері охорони здоров'я можуть служити моделями для України. Наприклад, у багатьох країнах ДПП використовувалися для розробки та управління медичними установами, покращення надання послуг та підвищення ефективності систем охорони здоров'я. Ці партнерства призвели до значних покращень у якості та доступності медичних послуг, зниження витрат та підвищення задоволеності пацієнтів. Вивчаючи ці досвіди та адаптуючи кращі практики до місцевого контексту, Україна може ефективно використовувати ДПП для вирішення своїх проблем у сфері охорони здоров'я [1, с. 67].

Міжнародна підтримка та співпраця

Міжнародна підтримка та співпраця відіграють важливу роль у стабілізації та відновленні системи охорони здоров'я України. Організації, такі як МВФ та Світовий банк, надали критичну фінансову допомогу, допомагаючи стабілізувати економіку та підтримувати основні послуги. Ця підтримка була особливо важливою під час триваючого конфлікту, який створив величезний тиск на ресурси країни [4, с. 261].

Роль двосторонніх угод не можна переоцінити. Країни, такі як США, Канада та Німеччина, надали значні гранти та кредити, що сприяють фінансовій стабільності системи охорони здоров'я України. Ці двосторонні угоди часто супроводжуються технічною допомогою та підтримкою нарощування потенціалу, які є необхідними для ефективної реалізації фінансованих проектів [3, с. 116]. Ці угоди часто супроводжуються умовами,

що сприяють доброму управлінню, прозорості та підзвітності, що забезпечує ефективне використання коштів і для їхніх цільових потреб [3, с. 117].

Координація між міжнародними фінансовими організаціями та двосторонніми донорами забезпечує більш всебічний підхід до фінансування. Ці спільні зусилля допомагають вирішувати як негайні потреби, так і довгострокові цілі розвитку. Поєднуючи свої стратегії та об'єднуючи ресурси, ці міжнародні партнери можуть максимізувати вплив своєї підтримки [4, с. 262].

Також така координація сприяє розробці інноваційних фінансових механізмів [15, с. 4]. Наприклад, змішане фінансування, яке об'єднує ресурси державного та приватного секторів, було використано для залучення додаткового фінансування для проектів у сфері охорони здоров'я. Цей підхід допомагає максимізувати вплив обмежених ресурсів та забезпечує спрямування фінансування на пріоритетні сфери [4, с. 263].

Міжнародні фінансові організації надають не лише фінансування, але й технічну експертизу та консультативну підтримку. Це включає допомогу Україні у розробці надійних систем управління фінансами, забезпечення прозорості та підзвітності у використанні коштів та нарощування інституційної спроможності для управління великомасштабними проектами з відновлення. Координація між цими організаціями та урядом України була важливою для оптимізації зусиль та уникнення дублювання ресурсів [4, с. 263].

Більш того, міжнародні фінансові організації сприяли доступу України до глобальних фінансових ринків, що дозволило їй залучити додаткове фінансування для своїх зусиль з відновлення [14, с. 615]. Це включає випуск облігацій, залучення прямих іноземних інвестицій та доступ до кредитних ліній. Ці фінансові інструменти надають необхідну ліквідність і допомагають стабілізувати економіку, створюючи більш сприятливе середовище для інвестицій та зростання [4, с. 262].

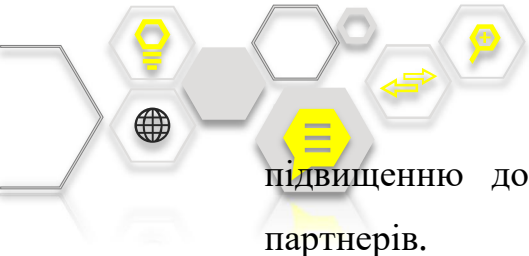

Крім фінансової допомоги, міжнародні партнери надали технічну допомогу та підтримку нарощування потенціалу. Це включає навчання медичних працівників, розвиток систем інформації про здоров'я та покращення управління та надання медичних послуг. Ці зусилля були вирішальними для підвищення стійкості та ефективності системи охорони здоров'я України [3, с. 116].

Загалом, міжнародна підтримка та співпраця були важливими у допомозі Україні в навігації складним і викликаним процесом післявоєнного відновлення. Поєднуючи свої стратегії, об'єднуючи ресурси та використовуючи колективну експертизу, міжнародні партнери зробили значний внесок у стабілізацію та відновлення системи охорони здоров'я України [3, с. 117].

Висновки. На основі проведеного дослідження було визначено основні виклики у фінансуванні охорони здоров'я України в умовах війни та перспективи на післявоєнний період. Для подолання існуючих проблем та забезпечення стабільного розвитку галузі пропонуються такі рекомендації:

1. Зміцнення фінансової стабільності системи охорони здоров'я шляхом створення резервних фондів та диверсифікації джерел фінансування. Особливу увагу слід приділити залученню довгострокових інвестицій, зокрема через розвиток змішаного фінансування, що поєднує державні, приватні та міжнародні ресурси.
2. Розширення та поглиблення державно-приватного партнерства (ДПП) як механізму мобілізації додаткових ресурсів та впровадження сучасних технологій. Необхідно розробити чітку регуляторну базу, яка сприятиме ефективному впровадженню ДПП, та створити механізми для контролю і моніторингу їх реалізації.
3. Підвищення прозорості та ефективності використання фінансових ресурсів. Рекомендовано впровадити сучасні інформаційні системи для моніторингу витрат, що сприятиме зменшенню корупційних ризиків і

підвищенню довіри до системи з боку суспільства та міжнародних партнерів.

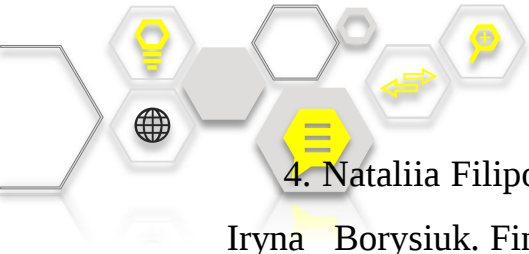
4. Посилення міжнародної співпраці. Потрібно активізувати переговори з міжнародними фінансовими організаціями та країнами-донорами для забезпечення подальшого фінансування та технічної допомоги. Особливу увагу слід приділити спільним проєктам з відновлення медичної інфраструктури у регіонах, постраждалих від війни.

5. Розробка довгострокової стратегії розвитку охорони здоров'я. Уряд має сформувати чіткий план дій із відновлення та модернізації системи, враховуючи як короткострокові, так і довгострокові цілі. Пріоритетом повинні стати інвестиції в інфраструктуру, навчання медичних кадрів та забезпечення рівного доступу до медичних послуг для всіх громадян.

Просунувшись у вирішенні цих питань, Україна може сформувати та розвивати сталу та ефективну систему охорони здоров'я, яка задовольнить потреби її населення та підтримає довгострокове відновлення та розвиток країни. Дослідження підкреслює важливість подальших зусиль для покращення фінансування охорони здоров'я та вагому роль як внутрішніх реформ, так і міжнародної співпраці в досягненні цієї мети.

Список використаних джерел

1. Лисяк Л., Качула С. Механізм фінансування державно-приватного партнерства в реалізації стратегічних цілей розвитку територій в Україні. Економіка та суспільство. 2023. № 53. С. 65-67. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/2673/2589>.
2. Трещов М. Фінансове забезпечення відновлення та реконструкції України у повоєнний період. Науковий вісник: Державне управління. 2023. № 2. С. 20-21. [https://dx.doi.org/10.33269/2618-0065-2023-2\(14\)-19-40](https://dx.doi.org/10.33269/2618-0065-2023-2(14)-19-40).
3. Герасимова О. Л. Синхронізація процесів залучення інвестицій для економічного відновлення України. Трансформаційна економіка. 2023. № 4. С. 115-117. <https://dx.doi.org/10.32782/2786-8141/2023-4-4>.

4. Nataliia Filipova, Iryna Goncharenko, Oksana Marchenko, Iryna Klymenko, Iryna Borysiuk. Financing Ukrainian health care system under COVID-19 pandemic. Ad alta: journal of interdisciplinary research. 2020. VOL. 11, ISSUE 2, SPECIAL ISSUE XXII. С. 76-82. ISSN 1804-7890, ISSN 2464-6733 (ONLINE) http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/110222/papers/A_13.pdf

5. Курносенко Л. Проблеми та особливості міжнародної фінансової підтримки України під час війни. Публічне управління та регіональний розвиток. 2022. № 1. С. 22-23. <https://dx.doi.org/10.34132/pard2022.15.13>.

7. Мороз Н., Косик В. Фінансова допомога Україні від міжнародних партнерів під час війни. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2022. № 5. С. 28-29. <https://dx.doi.org/10.54929/2786-5738-2022-5-08-01>.

8. Про Державний бюджет України на 2024 рік : Закон України від 9 листопада 2023 р. № 3460-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-20> (дата звернення: 06.09.2024).

9. Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2024 році : Постанова від 22 грудня 2023 р. № 1394 зі змінами у редакції від 4 вересня 2024 р. / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1394-2023-%D0%BF> (дата звернення: 06.09.2024).

10. Zdeněk Rod. Reconstruction Roadmap: Current Perspectives on Ukraine's Post-Conflict Recovery. ResearchGate. URL: https://www.researchgate.net/profile/Zdenek-Rod/publication/387000482_Reconstruction_Roadmap_Current_Perspectives_on_Ukraine's_Post-Conflict_Recovery_pp_193-212/links/675bec0f2547a96a922cfb74/Reconstruction-Roadmap-Current-Perspectives-on-Ukraines-Post-Conflict-Recovery-pp-193-212.pdf#page=194. (дата звернення: 21.01.2025).

11. Kravchenko O., Sergiienko L., Niameshchuk H. Post-war Recovery Practices for Ukraine, based on the Experience of other Countries that have

Undergone Similar Processes. ResearchGate. 2023. URL: https://www.researchgate.net/profile/Hanna-Niameshchuk/publication/380343128_Post-war_Recovery_Practices_for_Ukraine_based_on_the_Experience_of_other_Countries_that_have_Undergone_Similar_Processes/links/66363f1508aa54017ada0624/Post-war-Recovery-Practices-for-Ukraine-based-on-the-Experience-of-other-Countries-that-have-Undergone-Similar-Processes.pdf. (дата звернення: 21.01.2025).

12. Goniewicz K., Burkle F. M., Dzhus M., Khorram-Manesh A. Ukraine's healthcare crisis: sustainable strategies for navigating conflict and rebuilding for a resilient future. Sustainability. 2023. Vol. 15, №15. С. 11602. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/15/15/11602/pdf>.

13. Briukhovetska I., Ivanov A., Suprunova I., Sak V. The Role of International Cooperation in Addressing Humanitarian Crises and Economic Recovery in Post-Conflict Regions. PJJSS. 2024. Vol. 2, №4. С. 4305-4314. URL: https://pjlss.edu.pk/pdf_files/2024_2/4305-4314.pdf.

14. Bogdan T. THE ROLE OF PUBLIC FINANCE IN UKRAINE'S RECOVERY AND RECONSTRUCTION. Economic Journal. 2024. Vol. 4. С. 615. URL: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/enjee/article/download/1822/1772>.

15. Dale E., Novak J., Dmytriiev D., Demeshko O. Resilience of Primary Health Care in Ukraine: Challenges of the Pandemic and War. Tandfonline. 2024. Vol. 10, №2. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/23288604.2024.2352885>.